

2022 METŲ VALSTYBINIO SOCIALINIO DRAUDIMO FONDO KONSOLIDUOTŲJŲ FINANSINIŲ IR BIUDŽETO VYKDYMO ATASKAITŲ RINKINIŲ FINANSINIO AUDITO REZULTATAI

2023 m. rugsėjo 29 d.

Nr. FAE-6

SANTRAUKA

Audito tikslas ir apimtis

Vadovaudamiesi Valstybės kontrolės įstatymu ir Viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymu, atlikome 2022 m. Valstybinio socialinio draudimo fondo konsoliduotųjų finansinių ir biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinių finansinį auditą.

Auditas atliktas pagal tarptautinius aukščiausiųjų audito institucijų standartus, kurie apima tarptautinius audito standartus. Audito ataskaitoje pateikiami tik audito metu nustatyti dalykai, o nepriklausomos nuomonės dėl Valstybinio socialinio draudimo fondo konsoliduotųjų finansinių ir konsoliduotųjų biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinių pareiškiamos audito išvadoje. Audito apimtis ir taikyti metodai išsamiau aprašyti 1 priede „Audito apimtis ir metodai“ (21–23 psl.).

Pagrindiniai audito rezultatai

1. 2022 metų konsoliduotųjų finansinių ir biudžeto vykdymo ataskaitų rinkiniuose yra reikšmingų duomenų iškraipymų

Valstybinio socialinio draudimo fondo konsoliduotųjų finansinių ir biudžeto vykdymo ataskaitų rinkiniai ne visais reikšmingais atžvilgiais sudaryti vadovaujantis viešojo sektoriaus apskaitos ir finansinės atskaitomybės standartais (VSAFAS) ir kitų teisės aktų reikalavimais. Nustatėme reikšmingų konsoliduotųjų finansinės būklės, veiklos rezultatų, grynojo turto pokyčių ataskaitų (trumpalaikių investicijų, pinigų ir pinigų ekvivalentų, trumpalaikių įsipareigojimų, grynojo turto, pagrindinės veiklos sąnaudų, pagrindinės veiklos perviršio ar deficito, grynojo perviršio ar deficito straipsnių) ir konsoliduotosios biudžeto pajamų ir išlaidų ataskaitos duomenų (išlaidų ir einamųjų metų rezultato straipsnių) bei rinkinių aiškinamųjų raštų atitinkamų duomenų iškraipymų, kuriuos lėmė:

- ✓ sisteminiai apskaitos tvarkymo trūkumai, dėl kurių:
 - ūkinės operacijos, susijusios su pensinių ir nepensinių išmokų skyrimu (tais atvejais, kai dėl įvairių priežasčių šios išmokos nepasiekė gavėjų), nebuvo užregistruotos apskaitoje audituojamu ir ankstesniais laikotarpiais. Neuzregistruotų operacijų masto VSDF valdyba audito metu identifikuoti negalėjo. Dėl šių aplinkybių negalime patvirtinti, kokia suma yra sumažinti fondo trumpalaikiai įsipareigojimai, socialinių išmokų sąnaudos (išlaidos), o pagrindinės veiklos ir einamųjų metų rezultatas (perviršis), grynasis perviršis, grynasis turtas ir jį sudarantys straipsniai – padidinti (1.1 ir 1.2 poskyriai, [10–12 psl.](#) ir [16–17 psl.](#)). Fondo valdyba planuoja neatitiktis ištaisyti sudarydama 2023 metų konsoliduotųjų finansinių ir biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinius, o audito metu pateiktą rekomendaciją įgyvendinti iki 2027-12-31, sukūrus naują programinės įrangos modulį;
 - gautinos iš užsienio socialinės apsaugos agentūrų kompensavimo sumos už nedarbo socialinio draudimo išmokas užregistruotos patikimai jų neįvertinus, o jų nuvertėjimas ir nurašymas užregistruotas neteisingai. Agentūroms nekompensavus arba kompensavus tik dalį išmokėtų nedarbo socialinio draudimo išmokų, atitinkamomis sumomis nėra atstatomas socialinių išmokų sąnaudų sumažinimas, o registruojamos nuvertėjimo ir nurašytų sumų sąnaudos. Dėl šių aplinkybių negalėjome patvirtinti gautinų sumų 1,9 mln. Eur likučio, su jomis susijusių 5,5 mln. Eur pagrindinės veiklos sąnaudų (išlaidų) ir ta pačia suma nurodyto pagrindinės veiklos ir einamųjų metų rezultato (perviršio), grynojo perviršio bei grynojo turto teisingumo (1.1 ir 1.2 poskyriai, [13–14 psl.](#) ir [16–17 psl.](#)). Fondo valdyba planuoja neatitiktis ištaisyti ir audito metu teiktą rekomendaciją įgyvendinti iki 2024-02-28;
- ✓ neteisingai pergrupuotos 100 mln. Eur trumpalaikės investicijos, kurios ataskaitinio laikotarpio pabaigoje buvo perkeltos į pinigų ir pinigų ekvivalentų straipsnį (1.1 poskyris, [15 psl.](#));
- ✓ nepaaiškintas konsoliduotųjų finansinių ir biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinių einamųjų metų rezultatų (perviršio) skirtumas, kuris yra 29,4 tūkst. Eur didesnis nei nurodytas šiose ataskaitose (1.1 ir 1.2 poskyriai, [15–16 psl.](#) ir [16–17 psl.](#)).

2. Socialinio draudimo rezervinis fondas kaupiamas iki vienerių metų išlaidų dydžio

Ataskaitinio laikotarpio pabaigoje Valstybinio socialinio draudimo rezervo fondas sudarė 1 962,2 mln. Eur. VSDF valdyba prognozuoja iki 2026 metų pabaigos rezervo fondo augimą iki 4 036,0 mln. Eur. Šio rezervo piniginiai ištekliai valstybinio socialinio draudimo išmokoms finansuoti gali būti naudojami tik išskirtiniais atvejais: vadovaujantis

Fiskalinės sutarties įgyvendinimo konstituciniu įstatymu nustačius ir paskelbus išskirtines aplinkybes ir kai dėl šių aplinkybių atsiradimo nepakanka VSDF biudžeto atitinkamos valstybinio socialinio draudimo rūšies pajamų. Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos teigimu, šiuo metu rezervas tebekaupiamas – siekiama sukaupti teisės aktuose nustatyto dydžio, t. y. paskutinių praėjusių metų fondo metinių išlaidų sumos dydžio, rezervą (2 skyrius, 17–18 psl.).

3. Suvienodinti valstybės socialinių fondų biudžetų sudarymo principai

Įgyvendinant 2018–2019 m. Valstybės kontrolės teiktas rekomendacijas suvienodinti valstybės socialinių fondų – Valstybinio socialinio draudimo fondo, Garantinio fondo, Ilgalaikio darbo išmokų fondo – biudžetų sudarymo ir tvirtinimo principai. 2023-05-23 priimtas Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto sandaros įstatymo pakeitimo įstatymas, kuriuo vadovaujantis visų valstybės socialinių fondų biudžetai bus sudaromi taikant kaupimo principą ir tvirtinami vienu įstatymu, valstybės socialinio draudimo fondo biudžete pajamos ir sąnaudos bus tvirtinamos pagal socialinio draudimo įmokų rūšis, o aiškinamajame rašte pateikiama informacija apie kiekvienos rūšies numatomus sukaupti rezultatus. Įgyvendinant naujas įstatymo nuostatas patvirtintos Valstybės socialinių fondų biudžetų sudarymo ir vykdymo taisyklės, patvirtinti naujos redakcijos Valstybės socialinių fondų biudžetų planavimo tvarkos aprašai, Valstybės socialinių fondų biudžetų klasifikacijos ir papildomos lentelės.

Nors 2024 metų valstybės socialinių fondų biudžetai jau bus sudaryti kaupimo principu, tačiau, atsiskaitant dėl 2024 metų, VSDF valdyba dar teiks po du tuo pačiu kaupimo principu parengtus valstybės socialinių fondų ataskaitų rinkinius (finansinių ataskaitų ir biudžeto vykdymo ataskaitų), kadangi Finansų ministerija dar nėra parengusi VSAFAS pakeitimų, reglamentuosiančių biudžeto vykdymo duomenų atskleidimą metiniame ataskaitų rinkinyje. Finansų ministerija iki 2023 m. pabaigos planuoja parengti atskirą valstybės socialiniams fondams skirtą standartą, tačiau jo nuostatas numatoma taikyti atsiskaitymui dėl 2025 metų, nes dar būtina pritaikyti VSAKIS šių rinkinių konsolidavimui į nacionalinį ataskaitų rinkinį (3 skyrius, 18 psl.).

Rekomendacijos

Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybai

1. Siekiant teisingos Valstybinio socialinio draudimo fondo įsipareigojimų ir su jais susijusių sąnaudų apskaitos, išmokų taikomojoje sistemoje įdiegti funkcionalumus arba parinkti kitas priemones, užtikrinančias laiku atliekamą ir visų duomenų apie priimtus sprendimus dėl pensinių ir nepensinių išmokų skyrimo perkėlimą ar registravimą Finansų valdymo sistemoje (2–8 p.).
2. Siekiant teisingos Valstybinio socialinio draudimo fondo įsipareigojimų ir su jais susijusių sąnaudų apskaitos, įsivertinti įsipareigojimų, kylančių išmokų gavėjų mirties atveju paveldėtojams (iki sprendimo paveldėtojui skirti išmoką priėmimo), pripažinimo kriterijų atitiktį VSAFAS ir pagal vertinimo rezultatus patikslinti ar papildyti VSDF apskaitos politiką (2–8 p.).
3. Siekiant teisingos VSDF turto ir sąnaudų apskaitos: įsivertinti apskaitomų gautinų sumų, susijusių su išmokėtų nedarbo socialinio draudimo išmokų kompensavimu,

pripažinimo kriterijų atitiktį VSAFAS, jų nurašymo ūkinių operacijų registravimą ir pagal vertinimo rezultatus patikslinti ar papildyti VSDF apskaitos politiką. Vadovaujantis 7-uoju VSAFAS „Apskaitos politikos, apskaitinių įverčių keitimas ir klaidų taisymas“ atlikti reikiamus koreguojančius įrašus apskaitoje (9–14 p.).

Rekomendacijų įgyvendinimo priemonės ir terminai pateikti ataskaitos dalyje „Rekomendacijų įgyvendinimo planas“ ([19–20 psl.](#)).

Aktuali informacija apie rekomendacijų įgyvendinimo būklę, rezultatus ir įvykusius pokyčius yra skelbiama atviruose duomenyse Valstybės kontrolės interneto svetainėje <https://www.valstybeskontrole.lt/LT/AtviriDuomenys>.